EMIL J. PAVELKA

KNIŽNÍ ZNAČKY S TELEČSKÝMI MOTIVY (1762–1912–1969)

Vydal Spolek sběratelů a přátel exlibris v Praze v roce 2024.

Miroslava Šudomová

Drobná publikace s názvem *Knižní značky s telečskými motivy (1762–1912–1969)* byla vydána v roce 2024, ale světlo světa spatřila již ve strojopise JUDr. Emila J. Pavelky v šedesátých letech 20. století. Autorova pozornost se zaměřila na tzv. regionální exlibris, tedy knižní značky, které mají vztah k určitému regionu, tematicky, geograficky nebo prostřednictvím autora. Exlibris (doslova „z knih / knihovna někoho“, tradičně ve formě grafického lístku vlepovaného do knihy) představuje osobní vlastnickou značku, která bývá nejen praktickým označením knihy, ale často i výtvarně hodnotným a sběratelsky ceněným artefaktem. Může obsahovat jméno, erb, symbol nebo motto majitele knihy.

Knížečka o třiceti dvou stranách poukazuje daty ve svém titulu na rok 1762, kdy vzniklo první české exlibris s telečským motivem (pro Aloise Arnošta hraběte Podstatzkého z Prusinovic), dále na rok 1912, kdy vznikla první moderní značka s telečským motivem (pro Ph.Mr. Ferdinanda Poláška lékárníka v Telči ji v leptu vytvořil sochař a grafik Jaroslav Krepčík). Poslední datum napovídá, ke kterému roku byl soupis exlibris ukončen, v témže roce (1969) bylo vytvořeno na sto dva knižních značek. Kniha je věnována památce tvůrce první české moderní knižní značky s telečským motivem, malíři Jaroslavu Krepčíkovi.

Autor ve svém soupise rozděluje exlibris na dva typy, na klasické knižní značky s telečským motivem a na moderní knižní značky s telečským motivem. Zatímco první část čítá pouhé tři exempláře, ve druhé je jich devadesát devět, přičemž valná většina je doplněna o grafickou podobu. Exlibris nesou výraznou regionální identitu. Motivy vycházejí z charakteristických a esteticky silných prvků Telče – renesanční radnice, zámecké průčelí, měšťanské domy či krajinné scenérie s rybníky. Výběr těchto motivů není náhodný: jde o pečlivě vybrané symboly města, které mají kulturní a historickou váhu. Díky tomu se jednotlivé značky stávají nejen označením knihy, ale i vizuálním nositelem ducha místa, které zanechává ve čtenáři hlubší stopu. Exlibris sestavené autorem tak mohou oslovit nejen milovníky knih a grafiky, ale i sběratele a obdivovatele regionální kultury. Sám sběratel doplňuje text o doušku, že „žádná podobná práce není vyčerpávající, a proto je na badatelích a sběratelích, aby objevovali doplňky, a na výtvarnících, aby tvořili nové knižní značky, a proto tedy *Vivant sequentes*!“

V závěru publikace je seznam autorů, v němž nechybí zvučná jména grafiků a malířů jako jsou František Bílkovský, Dobroslava Bilovská, Petr Dillinger, Michael Florian, Jan Konůpek, Josef Váchal a další. Grafické pojetí je střízlivé a precizní. Umělci zde prokazují cit pro kompozici a tradici drobné grafiky. Každé exlibris nese typický rukopis grafika – kultivovanost, lokalitu a decentní výtvarnost. Není to masový produkt, ale osobní výpověď autora i hold městu Telč.

Text je doplněn také o seznam literatury, rejstřík majitelů exlibris s telečskými motivy, součástí je i nekrolog Emila J. Pavelky, doplňující literatura, poznámky a seznam skenů. Je třeba také zmínit ty, kdo se zasloužili o vydání publikace, a to Jana Langhammera (připravil k vydání a tisku) a Martinu Vyšohlídovou (přepis strojopisu).

Majiteli prezentovaných exlibris jsou kromě E. J. Pavelky i další – místní obyvatelé, ale také známé osobností nebo instituce (Alois Arnošt Podstatzký hrabě z Prusinovic, Jaroslav Maria Dudek, Václav Poppe, Lubomír Vaníček, Hotel u Černého orla).

Sběratel Emil J. Pavelka byl významný právník a autor genealogicko-historických děl (*Podíl Brna v historii knižní značky, Dějinný vývoj a soupis exlibris a supralibros českých lékařů, Seznam knihy vydaných E. Šolcem v Telči a v Praze, Rod mé matky aj.*) Věnoval se sběratelské činnosti, zejména filatelii a exlibris, byl aktivní v genealogickém a historickém výzkumu, který přispěl k dokumentaci a uchování české historie a kultury.

Závěrem lze říci, že prezentované knižní značky nejsou pouhou pomůckou pro čtenáře, ale zároveň nenápadným nositelem místní identity. Emil J. Pavelka dokazuje, že i v drobném tisku lze zachytit genius loci daného místa. V české kulturní tradici má exlibris silné kořeny a vydaná série knižních značek s motivy z Telče je toho dokladem.